

Mežkopja skats uz Latvijas mežu apsaimniekošanu

VIESTURS ĶERUS,
viesturs@lob.lv

Šī gluži nebūs grāmatu recenzija. Stāsts par pensionēto mežkopi Jāni Poču un viņa grāmatām ir pārāk personisks, lai es censtos būt neitrāls. Šis stāsts sākas 2016. gada nogalē, kad J. Počs man uzdāvināja savas grāmatas – “Mana mūža mežs” un “Lēmums nav pārsūdzams” (1. izdevumu). Tobrīd no dažu meža nozares pārstāvju puses arvien skaļāki kļūva mājieni un pat tieši aicinājumi ļaut vairāk cirst Latvijas mežus. J. Poču šis ziņas bija sadusmojušas un, izlasot dažus manus rakstus, viņš saprata, ka esam līdzīgās domās, tāpēc aicināja mani uz tikšanos.

Viens no iemesliem, kāpēc šis stāsts ir personisks, ir tas, ka es pamudināju J. Poču vēlreiz izdot grāmatu “Lēmums nav pārsūdzams”, kas līdz tam bija iespiesta nelielā tirāžā un nebija nopērkama. Uzskatu, ka ar šo grāmatu būtu svarīgi iepazīties ikvienam, kas vēlas saprast cēloņus pašreizējai Latvijas mežu apsaimniekošanai. Lai gan pats autors norādījis, ka šī grāmata ir “par kokmateriālu valsts brāķeru dienesta izveidošanu un likvidēšanas procesu Latvijā”, būtiskākais grāmatā aplūkots aspekts ir plašāks – pārmaiņas Latvijas mežu pārvaldībā 20. gs. 90. gadu beigās un 21. gs. sākumā. Pārmaiņas, no kurām izriet lielākā daļa pašlaik vērojamo konfliktu starp ekonomiskajām, sociālajām un dabas aizsardzības interesēm mežu apsaimniekošanā.

Pats grāmatas nosaukums attiecas uz Satversmes tiesas lēmumu neatcelt MK rīkojumu par valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” (LVM) izveidošanu. Ja šodien visa meža nozare šķiet saliedējusies ap šo uzņēmumu (“Citi baidās runāt vai jau zem velēnas,” mūsu pirmajā sarunā norādīja J. Počs), tad uzņēmuma dibināšana tika vērtēta ļoti pretrunīgi. Taču, gluži tāpat kā mūsdienās, “nepareizie” viedokļi tika paslēpti aiz apgalvojumiem, ka viss ir apspriests un saskaņots, bet vēra ņemti netika: “Intervijā R. Strīpnieks apgalvoja, ka projekts ir apspriests un atbalstīts arī Meža konsultatīvajā padomē, kurā ir arī visas šo nozari pārstāvošās asociācijas. Ar visiem viss esot saskaņots (acīmredzot politikas aizkulišu pelēkajiem kardināliem nav bijis iebildumu), arī mežinieki esot piedalījušies saskaņošanā – ja par piedalīšanos var uzskatīt šokēto virsmežniecību pārstāvju – virsmežziņu – klātbūtni jau gatava projekta prezentācijā...”

Savukārt LU profesors Georgs Libermanis 1999. gadā, kad tika dibināta LVM, brīdināja: “Akciju sabiedrības mērķis ir peļņa. Tāds ir šīs saimniekošanas formas dzinējspēks. Un nekādi ieraksti statūtos šo būtību nemainīs. (...) Rūpes par meža saglabāšanu nākamajām paaudzēm nekādi neietilpst akciju sabiedrības motivācijā. Un bez motivācijas nebūs darbības.”

Profesoram Libermanim bijusi taisnība, kā to apliecina mūsdienās dzirdamie priekšlikumi mežus vairs nevērtēt pat koksnes kubikmetros,

bet no tiem gūstamajā peļņā. Šādas pieejas sekas ir arī pērn plašu rezonansi ieguvušais, taču laimīgā kārtā nesekmīgais mēģinājums samazināt galvenās cirtes caurmēru (par šo jautājumu esmu detalizēti rakstījis “Putni dabā” 79. (2017/3) numurā). Šo notikumu dēļ tapa arī papildinājums – II daļa – grāmatai “Lēmums nav pārsūdzams”, kurā J. Počs šos ierosinājumus detalizēti vērtējis. Nenoliedzami J. Počs, kas savus apsvērumus izklāstīja arī atklātā vēstulē zemkopības ministram Jānim Dūklavam, bija arī viens no tiem, kas palīdzēja šo bistamo ieceri apturēt.

Tikai nedomājiet, ka J. Počs ir “zaļais”! Viņa grāmatās lasāmi asi komentāri arī par mūsdienu dabas aizsardzību, it īpaši par idejām par mežu kontrolēto dedzināšanu, bet arī par liegumu veidošanu. Iespējams, ja J. Počs manu viedokli par šiem jautājumiem būtu lasījis pirms mūsu tikšanās, viņš domātu, ka arī mani “vajag nolikt pie priedes un nošaut” (kā viņš vienā no sarunām izteicās par kādu no maniem kolēģiem), un mēs nebūtu tikušies. Arī vēlāk, kad nosūtīju J. Počam savus rakstus, viņš man nepiekrita, bet uzrakstīja grāmatas nodaļu “Kontrolētā mežu dedzināšana jeb mežu dedzinātāji” un nosūtīja man līdz ar jautājumu: “Vai mēs varam turpināt sadarboties?”

Varējām. Jā, mums bija vairākos aspektos atšķirīgi viedokļi par to, kā meži būtu apsaimniekojami, taču mūs vienoja izpratne par to, ka, mežus vērtējot tikai kā peļņas avotu, būtiska mežu vērtība zudīs.

Izgriez un atsūti!

Par LOB biedru var kļūt ikviens, aizpildot biedra anketu un samaksājot biedru naudu.

Atzīmējiet savu biedra kategoriju

pieaugušais 15,00 €

pensionārs 5,00 €

jaunieši līdz 21 gada vecumam 5,00 €

Saskaņā ar LOB statūtiem personām līdz 16 gadu vecumam, lai iestātos biedrībā, nepieciešama vecāku vai aizbildņa atļauja. Šo aili lūdzam aizpildīt jauniešu vecākiem vai aizbildņiem.

Paraksts / atsifrējums

Ģimenes biedri

ģimenes galva 15,00 €

katrs nākamais ģimenes loceklis 1,00 €

Parskats

Datums

Lūdzu, aizpildiet šo anketu www.lob.lv un nosūtiet Latvijas Ornitoloģijas biedrībai, Skolas ielā 3, Rīgā, LV-1010

Foto: A. Bušs

LOB valdes priekšsēdētājs Viesturs Ķerus.

Vēlāk runājot arī ar citiem vecākās paaudzes mežkopjiem, mani nostiprinājās pārliecība, ka viņi, atšķirībā no pašreizējiem meža nozares lēmumu pieņēmējiem, nevērtē mežu kā burkānu lauku, bet drīzāk kā dārzu – jā, kaut ko cilvēka veidotu un koptu, taču tādu, kura vērtība stipri pārsniedz par to iegūstamo naudu un kas ne tikai piepilda maku, bet arī iepriecina sirdi. Tā iznācis, ka mūsdienu dabas aizsardzība šādam skatījumam ir tuvāk nekā mūsdienu mežsaimniecība. Meža nozares runasvīri reizēm piesauc vectēvus, kas mums atstājuši mežus, kurus mums tagad ir tiesības nocirst, taču pašos vectēvos, kas vēl ir mūsu vidū, ieklausīties negrib. Droši vien būtu nepatīkami sadzirdēt, ka vecie mežkopji reizēm saka to pašu, ko nīstās dabas aizsardzības organizācijas. "Nē, nebūs jau mums tuksnesis, bet plašas platības, kur izcirtumi drīz seko citam," nākotni grāmatas "Lēmums

nav pārsūdzams" I daļas noslēgumā iezīmē mežkope Aija Zviedre. "... nonākam pie atzinuma, ka nedrīkst ļaut plosīties "Latvijas valsts mežiem", kuri tikai koksni atzīst kā vienīgo un galveno produktu, bet neatzīst mežu kā bioloģisku sistēmu, kur koksne ir tikai daļa no sistēmas kopuma," raksta pats J. Počs.

Diemžēl pats autors nepieredzēja ne grāmatas otrā izdevuma nākšanu klajā, ne arī to, ka tika sasniegts mūsu kopīgais mērķis apturēt Zemkopības ministrijas iecerētos grozījumus koku ciršanas noteikumos. Pērn augustā J. Počs devās mūžībā, atstājot pabeigtu manuskriptu "Lēmums nav pārsūdzams" otrajam izdevumam. J. Poča ģimene uzņēmas autora plānus īstenot līdz galam, un pērnā gada nogalē grāmata tika izdota.

Grāmata "Mana mūža mežs", kas izdota 2016. gadā, ļaus jums iepa-

zīties ar pašu mežkopi J. Poču. Šis darbs, kā to norāda pats autors, ir "vēsturiski biogrāfisks apraksts par ģimeni, darbu un laikabiedriem". Šajā grāmatā J. Počs apkopo savas atmiņas no bērnības līdz pat mūsdienām. "Mana mūža mežs" iesaku izlasīt tiem, kam interesē Latvijas un mežu apsaimniekošanas vēsture, ko J. Počs aplūkojis no savas daudzu gadu pieredzes skatupunkta. Tikai vērts paturēt prātā paša autora brīdinājumu: "Cienājamo lasītāj! Kā noproti, neesmu rakstnieks, neesmu diplomāts. Mana izteiksmes forma ir tieša un konkrēta. (..) Turpmākās lappuses nav ar rožu ziedlapiņu smaržu." Ir, ir jau mazliet rožu ziedlapiņu smaržas, it īpaši vietās, kur J. Počs runā par savu ģimeni, taču citviet, jā, autora izteiksmes forma stipri tuvojas tādai, ko mūsdienās uzskata par nepieņemamu. Tomēr tas nemaina faktu, ka grāmata ir vērtīga un interesanta lasāmviela.

Abas J. Poča grāmatas – "Lēmums nav pārsūdzams" un "Mana mūža mežs" – var iegādāties grāmatnīcās "GLOBUSS" un arī internetā www.gramatnicaglobuss.lv.

Summary

A forester's view of Latvian forest management /Viesturs Ķerus/

Two books by forester Jānis Počs have been published: "Lēmums nav pārsūdzams" ("The Decision Can Not Be Appealed") and "Mana mūža mežs" ("The Forest of My Life"). "Lēmums nav pārsūdzams" is a view on the development of the forest management system in Latvia. "Mana mūža mežs" is an autobiography looking back at a life dedicated to the forests of Latvia. Although the author criticizes some aspects of modern nature conservation, it seems that modern forestry is much further from the way forests should be managed according to the foresters of his generatio.